

igennem alle tre Stantfer. Det ærede Medlem for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds sagde rigtignok, at man jo ikke kunde vide, om ikke maatte en saadan senere Sag for andre Sognes Vedkommende kunde faae et andet Udfald, idet Proceduren jo kunde have sin Indflydelse; men i Forbindelse dermed nævnte det samme ærede Medlem, at Proceduren i den Sag, der blev paakjendt, just ikke havde været heldig, og deri har det ærede Medlem fuldkommen Ret; paa Sagens tidligere Standpunkt var der begaaet flere formelle Feil, som netop vanskeliggjorde, at man dengang naaede Maalet saaledes, som det blev naaet. Jeg troer, at naar de andre Sager i samme Spor skulde komme efter, saa vilde man lettere blive fri for saadanne Feil, og det vilde altsaa være saa meget sikkrere at naae Maalet; det skulde da være ved ligefremme aabenbare Feiltagelser, at Maalet skulde forfeiles, og dette vilde man dog vel ikke indrette sig efter. — Dette var som sagt den Side af Sagen, som det ærede Medlem skænkede mindre Opmærksomhed; derimod knyttede han sine Erindringer navnlig til en anden og vel ogsaa i sig selv væsentligere Side, nemlig at man her vilde etablere Regler for den videre Deling imellem de formeentlig Berettigede indbyrdes, som efter det ærede Medlems Mening kun burde skee ved Domstolene. Jeg troer imidlertid ikke, at det vil være nødvendigt eller endog rigtigt at komme ind paa en dybere Undersøgelse i saa Henseende; kun saameget vil jeg sige, at det forekommer mig meget uheldigt, naar det i Forbindelse dermed blev nævnt som det rette Udtryk for Sagens Stilling, at man til en Tid havde troet, at visse Personer, som betegnedes ved A, vare eneberrigtigede, men derefter viste det sig, at andre Personer, som betegnedes ved B., vare medberrigtigede, og da man saa fandt det vanskeligt at klare Forholdet mellem A. og B., saa gav man det Hele til en Tredie, nemlig C. Saaledes er Forholdet dog i Virkeligheden ikke, det vilde vel have været en temmelig maadelig Afgjørelse at give Stridens Gjenstand til en Udenforstaaende; men denne C., denne formeentlige Tredie, er jo ikke noget fra A. og B. saaledes Forstjelligt (So!). Ganste vist omfatter C. paa en særegen Maade baade A. og B., det er den

Commune, i hvilken baade A. og B. leve, og naar det hedder, at der aldrig har været tænkt paa Communen, men kun paa A. og B. som dem, der skulde faae disse Udmarksjorder, saa tillader jeg mig at formene, at der i alt Fald ikke foreligger det Mindste, der skulde kunne vise, at der netop har været tænkt ifkun paa A. og B., og slet ikke paa C. Det staaer hen, hvorledes man i 1832, da det Offentlige traadte frem, tænkte sig Fordelingen mellem dem, der skulde have en vis Andeel af Udmarksjorderne, og man brugte dengang det meget uklare og ukjendte Udtryk, at det var Bornholms Indvaanere, der fik dem. „Bornholms Indvaanere“ maatte meget vel kunne komme til at nyde Godt af Gaven igennem Communerne uden nogen Fordeling efter Individerne, og jeg har ingen Tvivl om, at dette just vilde være i Individernes sande Interesse, ikke blot efter en almindelig Betragtning, men netop efter det Kjendskab til de særlige bornholmske Forhold, som jeg, ved at beskæftige mig med den tidligere Rets Sag, naturligen har maattet erholde. — Jeg kan heller ikke see bort fra, at der netop ved den Maade, hvorpaa i 1832 det Offentlige traadte frem, er et Slags Ansvar for det Offentlige paa Grund af dette Virvar, og jeg har ingen Tvivl om, at det Offentlige i 1832 kunde have betraadt en saadan Veie, at Resultatet netop var blevet det, som man nu er ifærd med at arbejde hen til, nemlig under forskjellige nærmere Bestemmelser at overgive disse Sorder til Communerne, istedetfor at overlade dem til sig selv, eller uden Videre at stykke dem ud imellem Disse eller Hine. Der var ingen Ret, der stod iveien dertil, Regjeringen bevægede sig dengang med den tilstrækkelige Frihed, og dette er ogsaa, synes mig, et Moment, der ikke kan lades ude af Betragtning, naar man frygter for at træde den Privates Ret for nær. Sagen begynder ikke med den Privates Ret, men den begynder med en kongelig Gave, om man vil kalde det saaledes, og det er om Benyttelsen og Anvendelsen af denne, at der senere har været Riv og Strid. Jeg troer nu, at Diemebedet med det Hele og det Maal, man efterstræbte, naaes bedst, ja jeg kan gjerne sige naaes kun ad den Veie, vi ere ifærd med at betænde. Det ærede Med-